

แนวทางพัฒนาการปฏิบัติในรูปแบบองค์รวมที่เหมาะสมต่อการ
แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ของกรมแพทยทหารบก

เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

โดย

พันเอกหญิง อุศนา พรหมโยธิน
รองผู้อำนวยการ กองโสต ศอ นาสิกกรรม
โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า

วิทยาลัยการทัพบก

กันยายน 2565

เอกสารวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการปฏิบัติในรูปแบบองค์กรรวมทั้งเหมาะสมต่อการ
แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
ของกรมแพทยทหารบก

โดย พันเอกหญิง อุศนา พรหมโยธิน

อาจารย์ที่ปรึกษา พันเอกหญิง มนทิรา ยิ้มสมบุญ

วิทยาลัยการทัพบก อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรหลักประจำ วิทยาลัยการทัพบก ปีการศึกษา 2565 และเห็นชอบให้เป็นเอกสาร
วิจัยส่วนบุคคลที่อยู่ในเกณฑ์ระดับ **ดีมาก**

พลตรี

(วิชาตี เอี่ยมไพจิตร)

ผู้บัญชาการวิทยาลัยการทัพบก

คณะกรรมการควบคุมเอกสารวิจัยส่วนบุคคล

พันเอก

(นิพนธ์ บุญศิริ)

ประธานกรรมการ

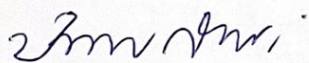
พลตรีหญิง

(ปริยพันธ์ จารุจินดา)

ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษา

พันเอกหญิง

(ปัทมา สมสนั่น)

กรรมการ

พันเอกหญิง

(มนทิรา ยิ้มสมบุญ)

กรรมการ

บทคัดย่อ

- ผู้วิจัย** พันเอกหญิง อุศนา พรหมโยธิน
- เรื่อง** แนวทางพัฒนาการปฏิบัติในรูปแบบองค์กรที่เหมาะสมต่อการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของกรมแพทย์ทหารบก
- วันที่** กันยายน 2565 **จำนวนคำ :** 8,023 **จำนวนหน้า :** 23
- คำสำคัญ** การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แนวทางพัฒนาการปฏิบัติในรูปแบบองค์กร กรมแพทย์ทหารบก
- ชั้นความลับ** ไม่มีชั้นความลับ

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เกิดจากเชื้อโคโรนาไวรัส (SARS-CoV-2) ซึ่งพบครั้งแรกอย่างเป็นทางการในมณฑลอุฮั่น ประเทศจีนในเดือนธันวาคม พ.ศ.2562 และเกิดการระบาดไปทั่วโลก อาการของโรคคือ อาการไข้ ไอ หายใจลำบาก สูญเสียการดมกลิ่น รวมทั้งมีโอกาสเกิดอาการปอดอักเสบที่รุนแรงและเสียชีวิตได้โดยเฉพาะในกลุ่ม ผู้ป่วยที่มีโรคประจำตัว เช่น โรคเบาหวาน โรคปอดเรื้อรัง หรือกลุ่มผู้สูงอายุ นอกจากนี้ผู้ป่วยบางคน ที่หายจากการติดเชื้อ ยังมีโอกาสเกิดภาวะลองโควิด (Long Covid) หรือ Post Covid-19 Syndrome คือ ภาวะของคนที่หายจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แล้ว แต่ยังคงเผชิญกับอาการที่หลงเหลืออยู่ถึงแม้ว่าเชื้อโคโรนาไวรัสจะหายไปจากร่างกายแล้ว เช่น อาการอ่อนเพลีย เหนื่อยง่าย ปวดกล้ามเนื้อ เป็นผื่นตามตัว ไปจนกระทั่งภาวะภูมิร่างกายต่อต้านเนื้อเยื่อตนเองต่ออวัยวะต่างๆ เช่น เนื้อเยื่อหัวใจ ปอด ไต สมอง นอกจากนี้ยังมีผลกระทบด้านจิตใจ เกิดความเครียดในผู้ป่วยที่ต้องนอนโรงพยาบาลนาน การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างรวดเร็วมีผล กระทบต่อระบบบริการสาธารณสุข เศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อม รวมทั้ง การดำเนินชีวิตของคนทั่วโลกที่ต้องปรับตัวเป็นวิถีใหม่อย่างฉับพลัน

พลังอำนาจของชาติ แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และความร่วมมือของประชาชน ในสถานการณ์ดังกล่าวจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนรัฐเพื่อใช้ในการบริหารจัดการสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในระยะสั้นและยาวในทุกมิติ สำหรับกระทรวงสาธารณสุขและศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.) เป็นหน่วยงานสำคัญที่ประกาศแนวทางด้านสาธารณสุขในการควบคุมการระบาด แนวทาง

การรักษา รวมถึงการบริหารจัดการวัคซีนให้เหมาะสมกับสถานการณ์และปัจจัยต่างๆ ในห้วงการแพร่ระบาด แต่อย่างไรก็ตามการป้องกันการติดเชื้อแบบครอบจักรวาล (Universal Prevention) ยังคงเป็นวิธีการสำคัญในการป้องกันการติดเชื้อและการแพร่กระจาย

กรมแพทย์ทหารบกในฐานะหน่วยยุทธบริการของกองทัพบกซึ่งมีเป้าหมายเร่งด่วนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาด คือ จัดการกับโรคอุบัติใหม่และดำเนินงานในภาวะชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) รวมทั้งสร้างความเชื่อมั่นของกองทัพบกที่มีต่อหน่วยสายแพทย์ โดยทั่วไปแนวทางในการปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขต่อโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อิงตามแนวทางของกระทรวงสาธารณสุขและศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แต่ยังมีแนวทางอื่นที่อาจสอดคล้องหรือแตกต่างจากแนวทางข้างต้นที่อาจจะสามารถนำมาปรับใช้ในเพื่อเป็นแนวทางของกรมแพทย์ทหารบกได้

งานวิจัยเรื่องแนวทางพัฒนาการปฏิบัติในรูปแบบองค์รวมที่เหมาะสมต่อการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของกรมแพทย์ทหารบกได้ศึกษาแนวทางการควบคุมการแพร่ระบาดจากแนวทางอื่นๆแล้วนำมาปรับเป็นแนวทางพัฒนาการปฏิบัติในรูปแบบองค์รวมที่เหมาะสมต่อการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของกรมแพทย์ทหารบก โดยการสร้างวัฒนธรรมสุขภาพ (Culture of Health) ให้เกิดขึ้นในองค์กร สร้างเสริมศักยภาพในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ บูรณาการการทำงานกับหน่วยงานด้านโรคอุบัติใหม่ สนับสนุนนวัตกรรมด้านสาธารณสุขและการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม เพื่อสร้างเสริมให้คนไทยมีสุขภาพที่ดีนำไปสู่การพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติ

ABSTRACT

AUTHOR: Colonel Ussana Promyothin

TITLE: Guidelines for the development of holistic healthcare for
Coronavirus Disease 2019 in Army Medical Department

DATE: September, 2022 **WORD COUNT :** 8,023 **PAGES :** 23

KEY TERMS: Development, Holistic healthcare, Coronavirus Disease
2019, Army Medical Department

CLASSIFICATION: Unclassified

Coronavirus disease 2019 (COVID-19) is caused by Coronavirus (SARS-CoV-2). The first known case was announced in Wuhan, China, in December 2019 and then spread worldwide, leading to the global pandemic. The symptom are variable including fever, cough, breathing difficulties, loss of smell, and mild to severe respiratory pneumonia that cause mortality especially in the compromised host. Some people experience a range of effects (Long Covid) for months after recovery. Covid-19 has rapidly disrupted healthcare, socio-economy, politics, environment and life style of people globally.

The Covid-19 strategy and the national power are the important to encounter the Covid-19 disruption. In Thailand, the Ministry of Public Health (MOPH) has the principal duty to lead the emergency response to prevent, contain, and control the spread of Covid-19. The principal objective to reduce the level of transmission and case mortality. The universal prevention and vaccine are the key success of protection of Covid-19 spreading.

Army Medical Department is the medical unit of Royal Thai Army that has the current vision to control the Covid-19 Pandemic, operate with New normal way and achieve the medical trust from Royal Thai Army. The National guidelines for control the Covid -19 establish and announce by the Ministry of

Public Health and Center for Covid -19 Situation Ministration respectively. However, there are diverse management in different countries that can apply and adapt to integrate to the previous guideline of Army Medical Department.

Research on Guidelines for the development of holistic healthcare for the Coronavirus Disease 2019 of Royal Thai Army Medical Department studied management of the guidelines for the Covid-19 in different countries and adapt to create the culture of health in workplace, strengthen the information technology capability, prepare to face the emerging diseases, promote the medical innovation and encourage the concern of self-healthcare in holistic mode.

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความรู้และความกรุณาจากคณาจารย์ของวิทยาลัยการทัพบก ทุกท่านที่กรุณาประสิทธิประสาทวิชาให้ความรู้ และประสบการณ์ที่ทรงคุณค่าอย่างสูงโดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจารย์ที่ปรึกษาพันเอกหญิง มนทิรา ยิ้มสมบุญ ที่กรุณาให้แนวคิดที่เป็นประโยชน์ในการจัดทำเอกสารวิจัยส่วนบุคคล รวมถึงตรวจสอบต้นฉบับอย่างละเอียดจนทำให้งานวิจัยนี้เสร็จสมบูรณ์ นอกเหนือจากข้อเสนอแนะทางวิชาการอันเป็นประโยชน์ในการวิจัยแล้วยังได้รับกำลังใจและคำชี้แนะที่เป็นประโยชน์ยิ่ง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ พลตรีหญิง ปริญนันท์ จารุจินดา ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษาที่กรุณาสนับสนุนข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย พันเอก นิพนธ์ บุญศิริ ประธานกรรมการที่กรุณาให้คำแนะนำ และคำปรึกษา รวมถึง พลตรี วิชาติ เอี่ยมไพจิตร ผู้บัญชาการวิทยาลัยการทัพบกที่กรุณาอนุมัติให้ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลอันเป็นประโยชน์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในงานวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณ พ.อ.คทาวัธ ดีปรีชา รองผู้อำนวยการกองส่งเสริมสุขภาพและเวชกรรมป้องกัน กรมแพทย์ทหารบก สำหรับการสนับสนุนข้อมูลในการทำวิจัย ผู้ที่อยู่เบื้องหลังทุกท่านที่คอยเป็นกำลังใจในการทำวิจัยฉบับนี้ ให้สำเร็จสมบูรณ์ได้ตามความมุ่งหวัง ความดีอันเกิดจากผลงานการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้ผู้ที่มีส่วนร่วมในงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นทุกท่านด้วยความเคารพ และหวังว่า วิจัยฉบับนี้น่าจะเป็นประโยชน์ ก่อให้เกิดผลดีต่อกรมแพทย์ทหารบก วิทยาลัยการทัพบกและประเทศชาติสืบไป

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
วิธีการศึกษา	4
ประโยชน์ที่ได้รับ	5
บทที่ 2 บทวิเคราะห์	6
สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในประเทศไทย.....	6
ปัญหาและอุปสรรค	9
วิเคราะห์สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์	10
วิเคราะห์ทางเลือกยุทธศาสตร์.....	11
บทที่ 3 บทอภิปรายผล	16
บทที่ 4 บทสรุป	21
ข้อเสนอแนะ	22
เอกสารอ้างอิง	
ประวัติผู้วิจัย	

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคอุบัติใหม่ที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2562 เกิดการแพร่ระบาดจากมณฑลฮออัน ประเทศจีนแล้วกระจายไปทั่วโลกอย่างรวดเร็วเนื่องจากเป็นโรคติดต่อผ่านระบบทางเดินหายใจ นอกจากนี้การเดินทางติดต่อของผู้คนทั้งในและระหว่างประเทศเป็นปัจจัยสำคัญในการแพร่กระจายของเชื้อไปทั่วภูมิภาคของโลก การติดเชื้อไวรัสโคโรนาชนิดนี้ส่งผลให้เกิดอาการสำคัญ คือ ปอดอักเสบรุนแรงและเสียชีวิตจาก ทางเดินหายใจล้มเหลวเป็นจำนวนมาก จนในที่สุดองค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้ SARS-CoV-2 เป็นโรคระบาดทั่วโลก (Pandemic) ในวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ.2564¹ การแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนา 2019 ซึ่งเป็นโรคอุบัติใหม่จึงเป็นภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non-Traditional Threat) ที่นอกจากมีผลกระทบทางด้านสุขภาพของประชากรทั้งโลกแล้วยังส่งผลกระทบต่อเชื่อมโยงในทุกมิติ เช่น เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา การเมือง สิ่งแวดล้อม ความเสียหายที่เกิดขึ้นมากน้อยเป็นไปตามกำลังอำนาจและความพร้อมในการรับมือและจัดการของรัฐ การพัฒนาขีดความสามารถและการเตรียมความพร้อมสำหรับการเผชิญภัยคุกคามรูปแบบใหม่จึงมีความจำเป็นในการรับมือเพื่อลดความเสียหายต่อประเทศ

กำลังอำนาจทางทหารเป็นส่วนที่มีความสำคัญในการเสริมสร้างพลังอำนาจแห่งชาติให้แข็งแกร่ง บทบาททหารนอกจากการรักษาความมั่นคง อธิปไตยและผลประโยชน์แห่งชาติแล้วยังมีหน้าที่สนับสนุนภารกิจอื่นๆในการพัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน² โดยจากการรายงานของเว็บไซต์ Global Firepower ระบุว่า ในปี 2564 ขีดความสามารถทางทหารของประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 26 จากจำนวนทั้งหมด 139 ประเทศทั่วโลกและมีกำลังพลมากเป็นลำดับ 9 ในเอเชียซึ่งมีจำนวนถึง 360,850 คน (The Military Balance, 2020)

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รัฐบาลได้ประกาศแผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนา 2019 พ.ศ. 2564 – 2565 เพื่อการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศและการบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องและเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมตามวิสัยทัศน์ประเทศไทยเพื่อให้ “มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ตามที่

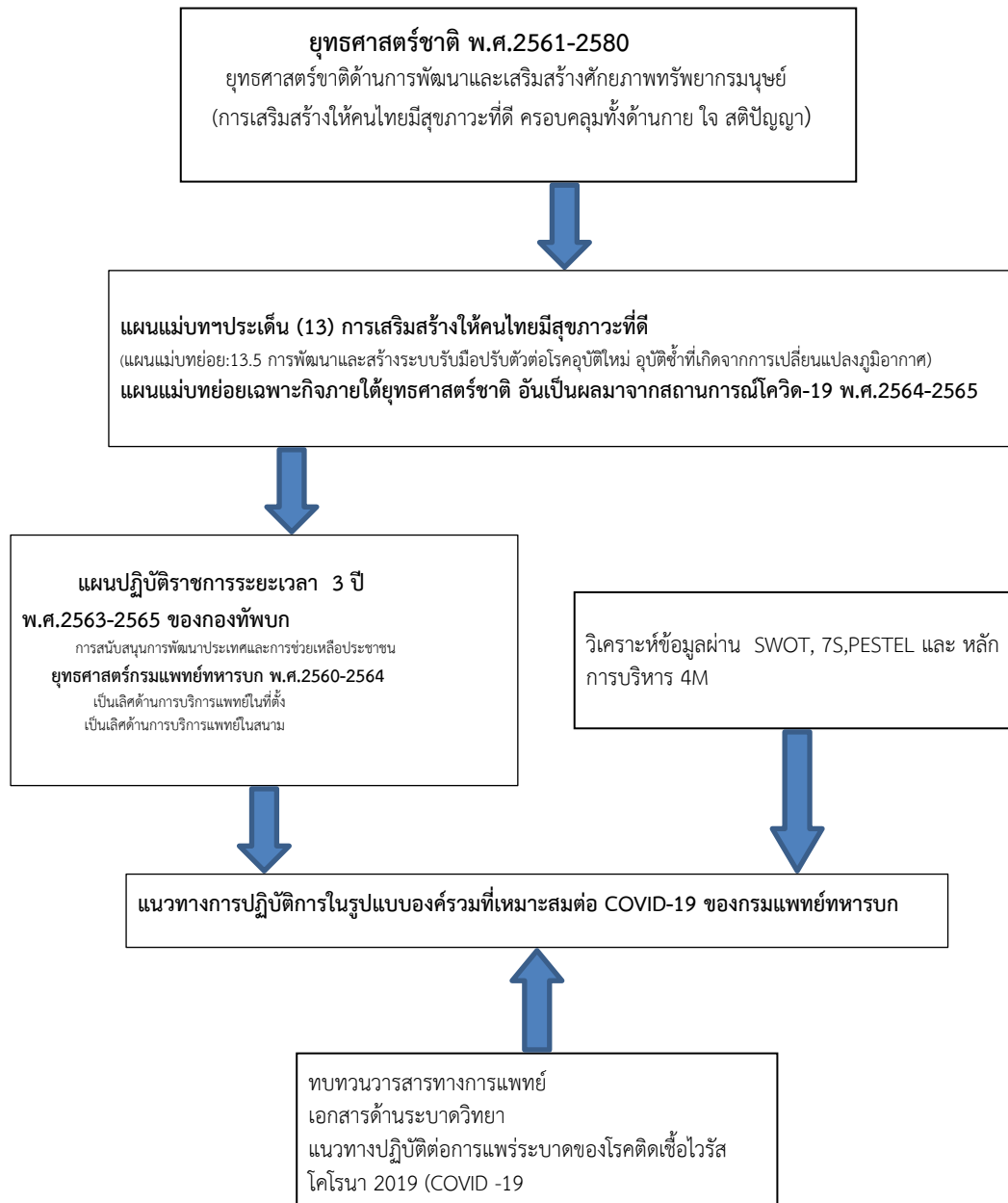
กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ³ กองทัพบกในฐานะหน่วยงานของรัฐบาลที่มีวัตถุประสงค์มูลฐานในการสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนและบรรเทาผลกระทบจากสาธารณภัยต่างๆตามแผนปฏิบัติการระยะ 3 ปี ของกองทัพบก พ.ศ.2563-2564⁴ จึงมีส่วนในการช่วยเหลือกำลังพลและประชาชนทั้งในด้านการดูแลรักษาป้องกันผ่านโรงพยาบาลในสังกัดกรมแพทย์ทหารบก รวมทั้งสนับสนุนการทำงานของหน่วยงานอื่นในสถานการณ์โรคระบาดที่เกิดขึ้น การปรับตัว (Adapt) เปลี่ยนแปลงเพื่อพร้อมเติบโต (Transform) และพร้อมรับมือ (Cope) ตามแผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พ.ศ. 2564 – 2565⁵ จึงเป็นสิ่งจำเป็นในการบริหารจัดการภายใต้วิกฤติการแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนา 2019 ที่ยังเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา กรมแพทย์ทหารบกในฐานะหน่วยงานสายแพทย์ของกองทัพบกที่มีพันธกิจในการให้บริการทางการแพทย์แก่กำลังพล ครอบครัว และประชาชน ประกอบด้วย การส่งเสริมสุขภาพ เวชกรรมป้องกัน การบริการแพทย์ในที่ตั้งและการบริการแพทย์ในสนาม⁶ รวมทั้งภารกิจ เร่งด่วนที่จะควบคุมโรคอุบัติใหม่ การดำเนินงานในภาวะชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) และสร้างความเชื่อมั่นของกองทัพบกที่มีต่อหน่วยทหารสายแพทย์

ผู้วิจัยจึงสนใจแนวทางปฏิบัติในรูปแบบองค์รวมที่เหมาะสมของกรมแพทย์ทหารบกต่อการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อนำไปใช้รองรับสถานการณ์การแพร่ระบาดที่ยังเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องด้วยเป็นโรคอุบัติใหม่ซึ่งไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนและต้องใช้การศึกษารวบรวมองค์ความรู้ต่างๆจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจากทั้งในและต่างประเทศมาใช้ในการพิจารณาแนวทางการบริหารจัดการและควบคุมการระบาดที่เหมาะสม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการปฏิบัติต่อการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของกรมแพทย์ทหารบก รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น
2. เพื่อศึกษาแนวทางปฏิบัติอื่นที่สอดคล้องหรือแตกต่างกับแนวทางการปฏิบัติต่อการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของกรมแพทย์ทหารบก
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติในรูปแบบองค์รวมที่เหมาะสมต่อการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของกรมแพทย์ทหารบก

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการศึกษา

1. รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ตามแนวทางที่วิทยาลัยการทัพบกกำหนด

2. ขอบเขตการศึกษา

2.1 แนวทางปฏิบัติอื่นที่สอดคล้องหรือแตกต่างกับแนวทางการปฏิบัติต่อการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของกรมแพทย์ทหารบก

2.2 แนวทางปัจจุบันที่กรมแพทย์ทหารบกใช้ในตรวจหา การดูแลรักษากำลังพลที่ได้รับเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รวมทั้งการป้องกันการเกิดการติดเชื้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

นำแนวทางปฏิบัติอื่นที่สอดคล้องหรือแตกต่างกับแนวทางการปฏิบัติต่อการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของกรมแพทย์ทหารบกเพื่อนำมาวิเคราะห์หาแนวทางพัฒนาแนวทาง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา ให้เห็นถึงส่วนประกอบและความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบต่างๆ โดยใช้กรอบการคิดเชิงยุทธศาสตร์ วิเคราะห์องค์ประกอบภายในและภายนอก โดยใช้กรอบแนวคิดด้านการบริหารวิเคราะห์ข้อมูลเชิงยุทธศาสตร์ผ่าน SWOT, 4M, 7S ของ McKinsey และ PESTLE Analysis เพื่อหาข้อสรุปและพัฒนาแนวทางไปใช้ประโยชน์ต่อไป

5. ขั้นตอนการดำเนินงาน

พัฒนาโครงร่างวิจัยในห้วงเดือนพฤศจิกายน ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ.2564 หลังจากได้รับอนุมัติโครงร่างวิจัย เริ่มเก็บรวบรวมข้อมูลในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2564 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2565 วิเคราะห์ข้อมูลในเดือนมีนาคม พ.ศ.2565 นำข้อมูลที่วิเคราะห์มาสรุปและอภิปรายผลให้แล้วเสร็จในเดือนเมษายน พ.ศ.2565 นำมาจัดทำรายงานวิจัยและสรุปเล่มวิจัยพร้อมนำเสนองานวิจัยในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2565

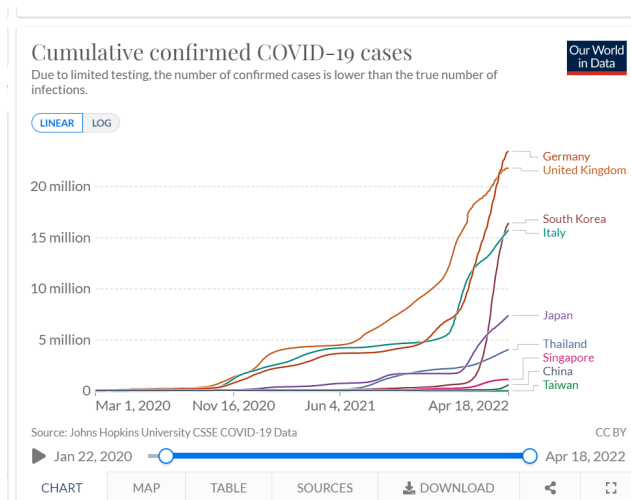
ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้รับทราบแนวทางการปฏิบัติต่อการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของกรมแพทย์ทหารบก รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น
2. ได้รับทราบแนวทางปฏิบัติอื่นที่สอดคล้องหรือแตกต่างกับแนวทางการปฏิบัติต่อการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของกรมแพทย์ทหารบก
3. พัฒนาการปฏิบัติในรูปแบบของเครื่องมือที่เหมาะสมต่อการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของกรมแพทย์ทหารบก

บทที่ 2

บทวิเคราะห์

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องตลอด 3 ปีที่ผ่านมาได้กระทบต่อโลกและจัดเป็นภัยคุกคามตั้งต้น ส่งผลนอกเหนือจากด้านสาธารณสุข ไปยังมีมิติอื่นๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม เช่น ภาคการผลิต ภาคการส่งออก อัตราว่างงาน ภาคการท่องเที่ยว ส่วนปัญหาด้านสังคม เช่น การศึกษาของเด็กในกลุ่มครอบครัวเปราะบาง ความเครียด ความวิตกกังวลต่อความไม่แน่นอนของสถานการณ์การเกิดโรคระบาด ในส่วนผลกระทบด้านสาธารณสุขที่เกิดจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เช่น ภาวะปอดอักเสบรุนแรง แล้วยังมีโอกาสเป็น Post Covid Syndrome หรือ Long Covid คือ อาการหลงเหลือหลังติดเชื้อ

ภาพที่ 2 แผนภูมิแสดงการติดเชื้อสะสมโรคไวรัสโคโรนา 2019 ในแต่ละประเทศ⁷

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในประเทศไทย

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประเทศไทย กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุขได้แบ่งระลอกการระบาด เป็น 5 ระลอก⁸ ไว้ดังนี้

ระลอกที่ 1 : การระบาดของสายพันธุ์อู่ฮั่น เริ่มขึ้นตั้งแต่ช่วงเดือนมกราคม – 14 ธันวาคม 2563 รวมระยะเวลา 11 เดือน

ระลอกที่ 2 : การระบาดของสายพันธุ์อัลฟา เบต้า เริ่มขึ้นตั้งแต่วันที่ 15 ธันวาคม 2563 – 31 มีนาคม 2564 รวมระยะเวลา 3 เดือนครึ่ง

ระลอกที่ 3 : การระบาดของสายพันธุ์เดลต้า เริ่มขึ้นตั้งแต่วันที่ 1-14 เมษายน 2564 รวมระยะเวลา 14 วัน

ระลอกที่ 4 : การระบาดของสายพันธุ์เดลต้า เริ่มขึ้นตั้งแต่ช่วงเดือนกรกฎาคม 2564

ระลอกที่ 5 : ประกาศเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2565 การแพร่ระบาดของสายพันธุ์ โอมิครอน

โดยคณะรัฐมนตรีประชุมเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2563 มีมติมอบหมายให้สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีจัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.) ขึ้นเพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายและมาตรการเร่งด่วนในการบริหารสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น โดยให้คณะกรรมการอำนวยการเตรียมความพร้อมป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคติดต่ออุบัติใหม่แห่งชาติและศูนย์ข้อมูลมาตรการแก้ไขปัญหาจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อลดผลกระทบต่อภาวะสุขภาพของประชาชน เศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงของประเทศ สร้างความตระหนักรู้และความเท่าทันและเตรียมความพร้อมในการรับมือกับการระบาดของโรคอย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานสากล ตลอดจนประเมินสถานการณ์เพื่อการบังคับใช้กฎหมายให้ตรงกับ ความรุนแรงของปัญหาและวางมาตรการป้องกัน ควบคุมและช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับ ผลกระทบอย่างเหมาะสม⁹

ตลอดเวลา 3 ปีที่ผ่านมาได้มีมาตรการจากทางสาธารณสุขที่ปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ให้เหมาะสมในแต่ละช่วงเวลาของการระบาดซึ่งรวมไปถึงแนวทางการปฏิบัติในการควบคุม การป้องกัน การตรวจรักษา การลดการแพร่กระจายและการบริหารวัคซีนซึ่งจะแตกต่างกันไปตามปัจจัยต่างๆในแต่ละช่วงเวลาการระบาด เช่น ความรุนแรงของสายพันธุ์ไวรัส วิธีและเครื่องมือตรวจวินิจฉัย การเข้าถึงวัคซีนหรือการครอบคลุมของการฉีดวัคซีน รวมทั้งความพร้อมของหน่วยงานสาธารณสุขในการบริหารจัดการผู้ป่วยและ ผู้มีความเสี่ยงสูง

มาตรการหลักสำหรับป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แบบครอบจักรวาล (Universal Prevention; DMHTT) เช่น เว้นระยะห่างจากคนอื่นอย่างน้อย 1-2 เมตร (Distancing) สวมหน้ากากอนามัย (Mask wearing) ล้างมือบ่อยๆด้วยสบู่หรือเจลแอลกอฮอล์ (Hand washing) หลีกเลี่ยงการใช้มือสัมผัสหน้ากากอนามัยที่สวมใส่อยู่ หากสงสัยว่าตนเองมีความเสี่ยง เช่น สัมผัสผู้ที่อาจติดเชื้อหรือมีอาการ ควรได้รับการตรวจเพื่อยืนยันว่าการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Testing) วัคซีนภูมิรวมทั้ง ลงทะเบียนใช้แอปพลิเคชันไทยชนะ (Thai Chana)¹⁰

มาตรการอื่นปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตามสภาวะแวดล้อมในแต่ละ
ระลอก

1. ปรับมาตรการกักแยกโรค
2. ปรับนโยบายการตรวจโรคยืนยันการติดเชื้อ
3. ปรับนโยบายวัคซีน
4. พิจารณาการใช้นโยบายและกฎหมายในการกำหนดพื้นที่ควบคุมและพื้นที่เฝ้าระวัง ระดับ
การเตือนภัยโควิด¹¹
5. ปรับการรักษาให้เหมาะสมตามสถานการณ์
6. การใช้ประโยชน์จากด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในการดำเนินการมาตรการเชิงรุก เช่น
แอปพลิเคชันไทยชนะ หมอพร้อม การใช้การลงทะเบียนจองวัคซีนผ่านระบบเครือข่ายมือถือ
หรือการประชาสัมพันธ์ผ่าน ศบค.

**แนวทางการปฏิบัติต่อการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของกรมแพทย์
ทหารบก รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น**

ตามแผนปฏิบัติราชการระยะเวลา 3 ปี พ.ศ. 2563-2565 ของกองทัพบกในฐานะ
หน่วยงานความมั่นคงมีหน้าที่การสนับสนุนการพัฒนาประเทศและการช่วยเหลือประชาชนได้
มีการเตรียมกำลังพล งบประมาณ สนับสนุนอุปกรณ์ ยุทธโศปกรณ์ สถานที่ให้มีความพร้อม
สนับสนุนการทำงานของรัฐบาลและช่วยเหลือประชาชนจากสถานการณ์ดังกล่าว กรมแพทย์
ทหารบกซึ่งเป็นหน่วยยุทธบริการของกองทัพบก มี 4 ประเด็นยุทธศาสตร์ คือ เป็นองค์กร
สมรรถนะสูง เป็นเลิศในการบริการทางการแพทย์ในที่ตั้ง เป็นเลิศในการบริการทางการแพทย์
ในสนามและมีบทบาทผู้นำด้านการแพทย์ทหารในภูมิภาค

เป้าหมายเร่งด่วน คือ จัดการกับโรคอุบัติใหม่ การดำเนินงานในภาวะชีวิตวิถีใหม่ (New
Normal) และสร้างความเชื่อมั่นของกองทัพบกที่มีต่อหน่วยสายแพทย์

ปัญหาและอุปสรรค

ทรัพยากรมนุษย์ (Man)

กรมแพทย์ทหารบกมีโรงพยาบาลกองทัพกระจายอยู่ในแต่ละภูมิภาคโดยฝากการบังคับบัญชาการไว้มณฑลทหารบกวมทั้งมีบุคลากรทางการแพทย์ที่มีประสิทธิภาพ มีระเบียบวินัยพร้อมปฏิบัติตามคำสั่งอย่างรวดเร็ว ในห้วงของการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กองทัพบกมีนโยบายสนับสนุนกำลังพลให้ดำเนินการคลี่คลายสถานการณ์ในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านความมั่นคง งานสนับสนุนสายแพทย์¹² เช่น การจัดตั้งโรงพยาบาลสนาม การส่งกลับ เวชกรรมป้องกัน เช่น การฉีดวัคซีน กรมแพทย์ทหารบกเป็นหน่วยงานหลักของกองทัพในการปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขร่วมกับหน่วยงานภายในกองทัพและหน่วยงานนอกกองทัพเพื่อดูแลประชาชน แต่อย่างไรก็ตามบุคลากรสายแพทย์ของโรงพยาบาลกองทัพโดยเฉพาะในส่วนภูมิภาคมีจำนวนจำกัดเมื่อเทียบกับจำนวนกำลังคนของหน่วยงานของกระทรวงสาธารณสุขในแต่ละพื้นที่

ทรัพยากรในรูปเงินทุน (Money)

กรมแพทย์ทหารบกได้รับงบประมาณในการสนับสนุนจากกองทัพในการบริหารจัดการสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กองทุนสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.)¹³ กรมบัญชีกลาง สำหรับผู้มีสิทธิและบุคคลในครอบครัว นอกจากนี้ยังมีงบสนับสนุนจากกระทรวงสาธารณสุข เช่น ค่าเสี่ยงภัยในการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์

ทรัพยากรในรูปวัสดุสิ่งของ (Material)

กองทัพบกได้จัดสรร สิ่งอุปกรณ์ เตียง เครื่องนอน ให้กับโรงพยาบาลสนามเตรียมสถานที่ในหน่วยทหาร เพื่อจัดตั้งโรงพยาบาลสนาม สนับสนุนยานพาหนะ กำลังพลประจำรถ เคลื่อนย้ายผู้ติดเชื้อ¹⁴ จัดหารถเก็บตัวอย่างชีวโมเลกุล รถปฏิบัติการตรวจ การติดเชื้อเคลื่อนที่ และเครื่องมือแพทย์ที่จำเป็น ในการตรวจหาเชื้อให้กับกำลังพลและประชาชน กลุ่มเสี่ยงเพื่อลดการแพร่กระจายและควบคุมโรค

ด้านการจัดการ (Management)

กรมแพทย์ทหารบกภายใต้การ พล.อ.ณรงค์พันธ์ จิตต์แก้วแท้ ผู้บัญชาการทหารบก ได้ดำริให้ กรมแพทย์ทหารบก และทุกกองทัพภาค เร่งดำเนินการปรับและบริหารจัดการ

โรงพยาบาลค่ายทุกแห่งให้เป็นโรงพยาบาลสนาม รองรับบริการให้บริการผู้ป่วยติดเชื้อในจังหวัดอย่างเต็มรูปแบบ¹⁵ โดยทำงานร่วมกับสาธารณสุขจังหวัดในการรับตัว รักษาผู้ติดเชื้อและให้การบริการประชาชนทุกจังหวัดได้เต็มศักยภาพ ทันทต่อการแพร่ระบาดที่กำลังเกิดขึ้น รวมทั้งดูแลให้คำปรึกษาแก่ผู้ติดเชื้อ ที่แยกกักตัวที่บ้าน Home Isolation ในแต่ละจังหวัดด้วย รวมทั้งเพื่อจัดตั้งศูนย์ สำหรับคัดแยกผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ก่อนที่จะส่งตัวเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลสนาม จัดตั้งทีมเคลื่อนที่เร็วแบบเบ็ดเสร็จ (Covid-19 Response Team : CCRT) การจัดตั้งจุดตรวจคัดกรองเชิงรุก การฉีดวัคซีนป้องกันให้ได้มากที่สุด การแยกกักตัวที่บ้าน (Home Isolation) จัดตั้งศูนย์พักคอยการส่งตัว (Community Isolation)

วิเคราะห์สถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์

พลังอำนาจด้านการเมือง การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำลายเสถียรภาพทางการเมืองของประเทศไทยที่กำลังอยู่ในสภาวะเปราะบาง ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพในการบริหารประเทศของรัฐบาลรวมทั้งอาจนำไปสู่ความขัดแย้งภายในประเทศและความเชื่อมั่นของประชาชนในการบริหารงานของรัฐบาลรวมถึงการใช้กฎหมายในการบังคับใช้บริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน

พลังอำนาจด้านการทหาร กรมแพทย์ทหารบกมีบทบาทอย่างมากในการสนับสนุนกำลังพลและสิ่งอุปกรณ์ในการดูแลสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ดำเนินงานตามนโยบายของกองทัพบกซึ่งมีกำลังพลทั่วประเทศ มีระเบียบวินัย ปฏิบัติตามคำสั่งได้อย่างรวดเร็ว มีระบบส่งกลับและระบบส่งกำลังบำรุง สามารถปฏิบัติงานช่วยเหลืออำนวยความสะดวกด้านการแพทย์ได้ นอกจากนี้กองทัพบกยังมีหน้าที่ในการควบคุมชายแดนเพื่อลดการแพร่ระบาดจากประเทศเพื่อนบ้าน อย่างไรก็ตามกองทัพบกยังมีปัจจัยลบด้านความเชื่อมั่นในประชาชนบางกลุ่มต่อกองทัพบก

พลังอำนาจด้านเศรษฐกิจ สถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประเทศไทยส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นอย่างมากโดยเฉพาะภาคธุรกิจการท่องเที่ยว คาดว่าไทยจะสูญเสียรายได้กว่า 2.5 แสนล้านบาท¹⁶ คิดเป็นมูลค่าร้อยละ 1.5 ของ GDP รวมถึงภาคการผลิต ภาคการค้าชายแดน นอกจากนี้ แนวโน้มว่าเศรษฐกิจไทยจะเข้าสู่ภาวะถดถอยของเศรษฐกิจทั้งภาคการผลิต การใช้จ่ายภาคอุปโภค บริโภค การลงทุน การส่งออกสินค้าและบริการนำไปสู่การว่างงาน รวมทั้งรัฐบาลต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก รวมถึงกู้เงินจากต่างประเทศเพื่อบริหารจัดการการแก้ปัญหาในมิติต่างๆที่เกิดขึ้นในห้วงสถานการณ์แพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

พลังอำนาจด้านสังคมและจิตวิทยา สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ก่อให้เกิดความเครียด ซึมเศร้า และเสี่ยงหมดไฟ (Burnout) ประชาชนกลุ่มเปราะบางได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจ ขาดความมั่นคงของการทำงานและรายได้ เกิดความเหลื่อมล้ำที่ชัดเจน ด้านสังคม เด็กในครอบครัวยากจนมีความจำกัดในการเข้าถึง การเรียนหนังสือผ่านช่องทางเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต อุปกรณ์ เช่น คอมพิวเตอร์¹⁷ นอกจากนี้ การว่างงานยังนำไปสู่การก่ออาชญากรรม ความไม่แน่นอนในอนาคตในช่วงโรคระบาด ยังก่อให้เกิดความกลัว ความเครียด ความวิตกกังวล (Anxiety) ส่งผลต่อความสัมพันธ์ ในครอบครัวนำไปสู่ปัญหา ด้านสังคม

พลังอำนาจด้านสารสนเทศ ในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) ในด้านการแพทย์และสาธารณสุข ไปจนถึงการใช้ชีวิตของประชาชนอย่างรวดเร็ว¹⁸ การเชื่อมโยงเทคโนโลยีกับ 4 เรื่องหลักๆ คือ วัคซีน การให้และเข้าถึงบริการสุขภาพของประชาชน การเรียนผ่านช่องทางเชื่อมต่อกับ อินเทอร์เน็ต และสวัสดิการจากภาครัฐผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ แต่ประชาชนบางส่วน ยังไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีและขาดความชำนาญในการใช้งานจึงทำให้เกิดข้อจำกัด ในการเข้าถึงบริการดังกล่าว

วิเคราะห์ทางเลือกยุทธศาสตร์

จากการวิเคราะห์ทั้งสาเหตุของปัญหาและสถานะแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก

จุดแข็ง (Strength) กรมแพทย์ทหารบกเป็นองค์กรที่มีบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ ในการดูแลกำลังพล ครอบครัวและประชาชน เป็นเลิศในการบริการทางการแพทย์ในสนาม กองทัพบกให้การสนับสนุนทั้งกำลังพล สิ่งอุปกรณ์ในการแก้ไขสถานการณ์การแพร่ระบาดของ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และมีโรงพยาบาลกองทัพบกกระจายในแต่ละภูมิภาค

จุดอ่อน (Weakness) งบประมาณของกรมแพทย์ทหารบกได้รับการสนับสนุนจากกองทัพบก ยังไม่มีหน่วยงานด้านโรคอุบัติใหม่หรือด้านโรคระบาดที่ชัดเจนในกรมแพทย์ทหารบก ภาพลักษณะของกองทัพบกที่ยังเป็นลบบในประชาชนบางกลุ่ม

โอกาส (Opportunity) ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบันพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว เข้าถึงได้ง่าย ความรู้ด้านการแพทย์ที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว

อุปสรรค (Threat) โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ความเหลื่อมล้ำของประชากรในด้านเศรษฐกิจ ข้อมูลข่าวสารเท็จ ความไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง งานวิจัยหรือพัฒนานวัตกรรม ยา วัคซีนที่ยังไม่สามารถผลิตเองในประเทศได้

ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์ทางเลือกทั้ง 4 โดยนำจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค มาเพื่อวิเคราะห์หนทางปฏิบัติต่อด้วยเทคนิค TOWS Matrix ได้ดังนี้

ยุทธศาสตร์เชิงรุก (S,O) ใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น แอปพลิเคชัน เป็นส่วนช่วยในการให้บริการ การติดตามกลุ่มเสี่ยง ในโรงพยาบาลกองทัพบกสำหรับกำลังพล ครอบครัว และประชาชนที่มาเข้ารับบริการ นอกจากนี้การลงทะเบียนในระบบสารสนเทศของกรมแพทย์ทหารบก ยังทำให้มีข้อมูลของกำลังพล (Big Data) เพื่อใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการด้านสุขภาพ การฉีดวัคซีน ประวัติด้านสุขภาพประจำตัวในอุปกรณ์สื่อสาร สมาร์ทโฟนของตนเอง รวมทั้งยังสามารถยังใช้เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เชิงรุกเพื่อดูแลสุขภาพตนเองในรูปแบบองค์รวมในการดูแลสุขภาพ ใช้ประโยชน์จากโทรเวชกรรม (Telemedicine) ในการให้บริการทางการแพทย์เพื่อลดความแออัดในสถานพยาบาล รวมทั้งในการให้บริการแก่ผู้ป่วยเพื่อลดการสัมผัสโรคของบุคคลากรทางการแพทย์ใช้ในการประชุม การทำงานนอกที่ตั้ง

ยุทธศาสตร์แก้ไข/กำจัดจุดอ่อน (W,O) จัดตั้งหน่วยงานในกรมแพทย์ที่รับผิดชอบงานด้านโรคอุบัติซึ่งเป็นภัยคุกคามที่มีโอกาสจะเกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงของโลกและการแพร่ระบาดของอย่างรวดเร็วจากกระแสโลกาภิวัตน์

ยุทธศาสตร์ตั้งรับ/เปลี่ยนวิกฤติเป็นโอกาส (S,T) ส่งเสริมพัฒนางานวิจัย ยา นวัตกรรม เพื่อใช้เองในกองทัพบกโดยความร่วมมือกับหน่วยงานในและนอกกองทัพบกพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้กำลังพลเข้าถึงได้ง่ายขึ้น เช่น ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การพัฒนาแอปพลิเคชันทางสุขภาพให้เข้าถึงได้ง่ายเพื่อให้ได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องรวมทั้งเป็นมาตรการเชิงรุกในการปฏิบัติในรูปแบบองค์รวมในการดูแลสุขภาพ

ยุทธศาสตร์ป้องกัน/สร้างภูมิคุ้มกัน (W,T) ขอสนับสนุนงบประมาณในด้านงานวิจัย นวัตกรรม ประชาสัมพันธ์ สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กองทัพบกผ่านกำลังพลสายแพทย์ในด้าน การให้บริการสุขภาพแก่ประชาชน

จากการวิเคราะห์ทางเลือกยุทธศาสตร์และประเด็นแนวทางปฏิบัติอื่นที่สอดคล้องหรือแตกต่างกับแนวทางการปฏิบัติต่อการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของกรมแพทย์ทหารบกที่ได้นำมาพิจารณาจากนโยบายต่างๆผู้วิจัยเลือกยุทธศาสตร์เชิงรุก ในการพัฒนาการปฏิบัติในรูปแบบองค์รวมเหมาะสมต่อการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส

โคโรนา 2019 ของกรมแพทยทหารบกโดยการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น การใช้แอปพลิเคชันจากโทรศัพท์มือถือในการ Test and Trace แยกผู้เสี่ยงสูง ใช้ติดตามอาการผู้ป่วย รวมทั้งการให้ความรู้สื่อประชาสัมพันธ์ในการดูแลสุขภาพในรูปแบบองค์รวม การให้ข้อมูลทางการแพทย์ในการดูแลตนเองเพื่อสุขภาพที่ดีทั้งกาย จิต อารมณ์ และสังคม เป็นมาตรการเชิงรุกที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพในการป้องกันการเกิดโรค นอกจากนี้ระบบ โทรเวชกรรม (Telemedicine) ช่วยลดความแออัดในสถานพยาบาลผ่านได้ ซึ่งปัจจุบันทุกคนสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศได้สะดวกขึ้น

แนวทางพัฒนาการปฏิบัติในรูปแบบองค์รวมที่เหมาะสมต่อการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของกรมแพทยทหารบก

แนวคิดสุขภาพองค์รวมเป็นแนวคิดแบบบูรณาการเน้นให้ ประชาชนสามารถ สร้างเสริมสุขภาพที่ดีด้วยตนเอง องค์ประกอบของสุขภาพองค์รวม องค์ประกอบของสุขภาพ องค์ 5 มิติ¹⁹ ได้แก่

1. **มิติทางกาย (Physical dimension)** เป็นมิติทางร่างกายที่สมบูรณ์ แข็งแรง มีปัจจัย องค์ประกอบทั้งด้าน อาหาร สิ่งแวดล้อม ที่อยู่อาศัย ปัจจัย เกื้อหนุนทางเศรษฐกิจที่เพียงพอ และส่งเสริมภาวะสุขภาพ
2. **มิติทางจิตใจ (Psychological dimension)** เป็นมิติที่บุคคลมีสภาวะทางจิตใจที่แจ่มใส ปลอดโปร่ง ไม่มีความกังวล
3. **มิติทางสังคม (Social dimension)** เป็นความสุขของครอบครัว สังคม และ ชุมชน โดยชุมชนสามารถให้การดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีระบบบริการที่ดีและทั่วถึง
4. **มิติทางจิตวิญญาณ (Spiritual dimension)** เป็นความสุขที่เกิดจากจิตสัมผัสกับสิ่งที่มี บุคคลยึดมั่นและเคารพสูงสุด ทำให้เกิดความหวัง ความเชื่อมั่นศรัทธา
5. **มิติทางอารมณ์ (Emotional dimension)** คนเราจะตอบสนองต่ออารมณ์ ทั้งทาง ด้านบวกและลบ ผลที่จะเกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดี ทั้งนี้อยู่ที่การควบคุมของแต่ละบุคคล

การปฏิรูปแนวคิดเกี่ยวกับสุขภาพที่หันมาเน้นเรื่องสุขภาพแบบบูรณาการโดยมองว่า สุขภาพมิใช่เป็นเพียงการตั้งรับเพื่อซ่อมสุขภาพเท่านั้น แต่ส่งเสริมสนับสนุน ให้เกิดการดูแล สุขภาพ จะก่อให้เกิดสุขภาวะ สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายจิตใจและ สังคมเน้นให้ ประชาชน สามารถสร้างเสริมสุขภาพที่ดีด้วยตนเอง²⁰

ในส่วนขององค์กรที่จะมีส่วนส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวมภายในองค์กรประกอบด้วย 5 ประการ

1. การสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ (Build Health Public Policy) นโยบายส่งเสริมสุขภาพต้องกำหนดวิธีการที่หลากหลายแต่สอดคล้องและสนับสนุนกัน โดยอาศัยวิถีทางข้อตกลงร่วมกัน กฎข้อบังคับ งบประมาณ โดยกรมแพทยทหารบกต้องมีนโยบายในการดำรงชีวิตหรือปฏิบัติงานแบบวิถีใหม่โดยพิจารณาจากประสบการณ์หรือองค์ความรู้ทั้งจากองค์กรภายในหรือต่างประเทศมาปรับ ต่อยอดให้เหมาะสมกับบริบทของกรมแพทยทหารบก

2. การสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ (Create Supportive Environment) การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำรงชีวิต การทำงาน และการพักผ่อนเสริมสร้างสังคมสุขภาพดี งานส่งเสริมสุขภาพช่วยเสริมสร้างเงื่อนไขต่างๆ ทางด้านการดำรงชีวิต ทั้งนี้กรมแพทยทหารบกสนับสนุนให้กำลังพลและชุมชนทหาร ดูแลสุขภาพตนเองทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ โดยการปรับทัศนคติ จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และนำหลักศาสนามาปรับใช้ในการดำรงชีวิต โดยกรมแพทยทหารบกปรับ สิ่งแวดล้อมในการทำงานหรือการดำรงชีวิตให้เหมาะสมกับวิถีใหม่และสร้างเสริมสุขภาพของกำลังพลและชุมชนทหาร

3. การเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง (Strength Community Action) การส่งเสริมสุขภาพจะต้องดำเนินการโดยอาศัยกิจกรรมชุมชนที่มีประสิทธิภาพและเป็น รูปธรรม และการดำเนินการตามกลวิธี เพื่อบรรลุสุขภาวะสุขภาพที่ดีขึ้นกว่าเดิม การทำให้กำลังพลและชุมชน ให้เกิดความเป็นเจ้าของ พัฒนาชุมชน ระดมทรัพยากรต่างๆ และ การมีส่วนร่วมของสาธารณะ โดยกรมแพทยทหารบกทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้แก่ชุมชนทหารในการสร้างเสริมกิจกรรมหรือการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมด้านสุขภาพ

4. พัฒนาทักษะส่วนบุคคล (Develop Person Skills) การส่งเสริมสุขภาพ ช่วยในการพัฒนา บุคคลและสังคม โดยการให้ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพ และเพิ่มทักษะต่างๆ ในการดำรงชีวิต โดยกรมแพทยทหารบกให้ความรู้ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารด้านสุขภาพ โดยการใช้นวัตกรรมสารสนเทศแบบเชิงรุกให้กำลังพล ครอบครัวและประชาชนได้นำไป ปรับใช้และมีสุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรง

5. การปรับเปลี่ยนบริการสาธารณสุข (Reorient Health Services) บทบาทขององค์กรด้านสุขภาพจะต้องเคลื่อนไปในทิศทางของการส่งเสริมสุขภาพเพิ่มมากขึ้น นอกเหนือจาก

ความรับผิดชอบในการให้บริการ ทางด้านตรวจรักษาผู้ป่วย โดยกรมแพทยทหารบก เน้นจุดมุ่งในการสร้างเสริมสุขภาพแบบองค์รวมในเชิงรุกมากกว่าการให้การรักษายาบาล

ปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทุกกิจกรรมให้ประสบผลสำเร็จ และยั่งยืน (Sustainable development) คือความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการคิดตัดสินใจเลือกและกำหนดแนวทางตามศักยภาพของตนเอง โดย การสนับสนุนชี้แนะ (Advocate) และการสนับสนุนทางสังคมเสริมสร้างพลัง (Empower) การเพิ่มพูนความสามารถ และกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนโดยบุคลากรด้านสุขภาพ เช่น กองพันทหารเสนารักษ์ หน่วยตรวจโรคของกองทัพบก โรงพยาบาลกองทัพบก และ กรมแพทยทหารบก

บทที่ 3

บทอภิปรายผล

แนวทางการปฏิบัติต่อการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีเป้าประสงค์เพื่อป้องกันลดการติดเชื้อและแพร่กระจาย ลดอัตราการเสียชีวิตและภาวะแทรกซ้อนต่างๆ เช่น ภาวะอาการหลงเหลือหลังติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Long Covid) รวมทั้งประชาชนสามารถกลับไปดำเนินชีวิตและอยู่ร่วมกับโควิดได้ (Living with Covid) ภายใต้การดำเนินชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) โดยมาตรการเชิงป้องกันและเชิงรุกนับเป็นมาตรการที่สำคัญในการลดความสูญเสียด้านสาธารณสุข เช่น ลดอัตราการเสียชีวิต ลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ลดความเสียหายด้านเศรษฐกิจ สังคมที่เป็นผลจากทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากนี้แนวคิดสุขภาพองค์รวมที่เน้นให้ประชาชนสร้างเสริมสุขภาพที่ดีด้วยตนเองเพื่อให้ กาย จิต อารมณ์ และสังคม

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในระยะเวลา 3 ปี และมีแนวโน้มที่จะกลายเป็นโรคประจำถิ่นในไม่ช้าแต่อย่างไรก็ตามภัยคุกคามจากโรคระบาดอื่นยังคงจะเกิดขึ้นได้ในอนาคตจากสภาวะแวดล้อมของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างแน่นอน เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ กระแสโลกาภิวัตน์²¹ เป็นต้น การดูแลรักษาโรคแบบองค์รวม คือการดูแลรักษาโรคโดยการประเมิน กาย-จิต-สังคม(Bio - Psycho - Social Assessment)

การศึกษาแนวทางปฏิบัติอื่นที่สอดคล้องหรือแตกต่างกับแนวทางการปฏิบัติต่อการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของกรมแพทยทหารบก

สำหรับนโยบายและมาตรการด้านการสาธารณสุขในแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันออกไปตาม การสาธารณสุข การเมือง เศรษฐกิจหรือ สังคมจิตวิทยา วัฒนธรรม ตามพลังอำนาจที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ โดยส่วนใหญ่่นโยบายของแต่ละประเทศ โดยความมุ่งหวังเพื่อป้องกัน ลดการระบาด ลดอัตราการตายจากการติดเชื้อโดยใช้ชีวิตวิถีใหม่รวมทั้งการฉีดวัคซีนและปรับนโยบายให้สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาของการระบาด

นโยบายการควบคุมโรคโควิด-19 ในต่างประเทศ

ประเทศเกาหลีใต้ เน้นการตรวจคัดกรองผู้ป่วยเชิงรุก เช่น การตรวจแบบประชาชนเข้าถึงได้ง่ายโดยไม่ต้องเข้าสถานพยาบาลและลดการสัมผัสโรค (drive-thru) การติดตามผู้สัมผัสเชื้ออย่างรวดเร็วรวมทั้งใช้เทคโนโลยีขั้นสูงในการเฝ้าระวังการแพร่ระบาด เกาหลีใต้เป็นผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในระดับโลกโดยใช้ประโยชน์จากจุดแข็งดังกล่าวมาปรับใช้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ให้เป็น “เมืองอัจฉริยะ (Smart City)” ที่มีความก้าวหน้าในด้านระบบข้อมูล และโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ในด้านการสื่อสารและอินเทอร์เน็ต ได้ใช้เทคโนโลยีด้านการสื่อสารและเครือข่าย การติดตามตัวมาช่วยในติดตามผู้สัมผัสเชื้อ (Contact Tracing) อย่างเป็นระบบ เช่น การใช้เทปบันทึกภาพจากกล้องวงจรปิด (CCTV) การตรวจสอบประวัติการเดินทาง ประวัติการใช้บัตรเครดิต ทำให้เกาหลีใต้สามารถติดตามและควบคุมการติดเชื้อได้ค่อนข้างดี²²

ประเทศอังกฤษ การวางแผนรับมือกับการระบาดเป็นขั้นตอนและปรับมาตรการให้ยืดหยุ่นและเหมาะสมกับสถานการณ์อย่างสม่ำเสมอ มีข้อบังคับให้ต้องมีการแสดงหลักฐานการฉีดวัคซีนครบโดส (Vaccine Pass) ในการใช้บริการในสถานที่สาธารณะ เช่น ร้านอาหาร สนามกีฬา เป็นต้น มีแนวทางปฏิบัติเพื่อลดการแพร่ระบาดกับกิจกรรมต่างๆ เช่น การพัฒนาแอปพลิเคชัน hand face space เพื่อตรวจและตาม (Test and Trace Application) ของระบบบริการสุขภาพแห่งชาติแต่อย่างไรก็ตามด้วยวัฒนธรรมทางตะวันตกที่เน้นการสัมผัส การกอด การต่อต้านวัคซีน สิทธิเสรีภาพในการดำเนินชีวิตหรือการไม่คุ้นเคยต่อการใส่หน้ากากอนามัยจึงเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความยากลำบากในการควบคุมการแพร่ระบาด²³

ประเทศไต้หวัน ไต้หวันใช้บทเรียนจากโรคซาร์ส (SARS : Severe Acute Respiratory Syndrome) จัดตั้งศูนย์บัญชาการรับมือโรคระบาดกลางเพื่อเตรียมรับมือกับโรคระบาดครั้งใหม่ บูรณาการการทำงานของหน่วยงานในระดับต่างๆ โดยสื่อสารระหว่างหน่วยงานระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และส่วนกลางอย่างเป็นระบบ²⁴

1. สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ชาวไต้หวันต่อมาตรการที่รัฐประกาศ
2. ระบบข้อมูลข่าวสารในการแจ้งข้อมูลจากภาครัฐไปสู่ประชาชน ทั้งการแถลง ผ่านสื่อ การส่งข้อความทั้งผ่านข้อความโทรศัพท์มือถือ (SMS) ของประชาชน

3. ระบบการเก็บข้อมูลของประชาชนและนักท่องเที่ยว เช่น ระบบตรวจอุณหภูมิและคัดกรองที่สนามบิน ระบบตรวจสอบประวัติการเดินทางผ่านระบบสารสนเทศ โรงพยาบาลสามารถเข้าถึงข้อมูลกลางของรัฐ การติดตามข้อมูลการเดินทางในประเทศ ผ่านระบบที่ช่วยบอกตำแหน่งที่อยู่บนพื้นผิวโลก โดยอาศัยสัญญาณดาวเทียม (GPS : Global Positioning System) บนอุปกรณ์เคลื่อนที่เพื่อการตรวจสอบการกักตัว ซึ่งในประเทศไต้หวัน ดำเนินการและพัฒนามาตั้งแต่หลังการระบาดของโรคซาร์สแล้ว
4. การทำนโยบายเชิงรุกและจัดการอย่างรวดเร็ว
5. ความไว้วางใจที่ประชาชนมีต่อรัฐเป็นพื้นฐานสำคัญ
6. พฤติกรรมของประชาชนต่อการรับมือโรคระบาด
7. ใช้กฎหมายในการบังคับควบคุมสถานการณ์ เช่น การกำหนดค่าปรับที่สูงสำหรับ ผู้ที่ฝ่าฝืนกฎหมายในการควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลให้ไต้หวันเป็นประเทศที่ควบคุมสถานการณ์การระบาดได้ดี

ประเทศที่มีนโยบายการรับมือที่แตกต่างจากประเทศที่กล่าวมาข้างต้น คือ

ประเทศสวีเดน เลือกกำหนดนโยบายและมาตรการในการจำกัดเสรีภาพของประชากรเท่าที่จำเป็น เท่านั้น รัฐบาลสวีเดนไม่ปิดเมืองและไม่จำกัดเสรีภาพของบุคคลของสวีเดน คาดหวังให้ประชากรมีการติดเชื้อมากพอจนเกิดภูมิคุ้มกันหมู่ (Herd immunity)²⁵

ประเทศจีน มาตรการที่ใช้โดยทั่วไปกับทุกเมืองคือโควิดเป็นศูนย์ ไดนามิก (Zero-covid dynamic) เป้าหมาย คือ ให้มีผู้ติดเชื้อน้อยที่สุด ลดการติดเชื้อให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ รัฐบาลจะประกาศล็อกดาวน์เมืองเพื่อลดการแพร่กระจายเชื้อโควิด คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (National Health Commission: NHC) จะเร่งส่งผู้เชี่ยวชาญลงพื้นที่ไปร่วมมือกับท้องถิ่นเร่งระดมตรวจหาเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จากประชาชนทั้งเมืองอย่างรวดเร็ว²⁶ อย่างไรก็ตามวัคซีนที่จีนใช้เป็นวัคซีนเชื้อตาย (Inactivated Vaccines) ซึ่งประสิทธิภาพทางด้านคลินิกอาจแตกต่างกับวัคซีนชนิดสารพันธุกรรมหรือวัคซีนชนิดเอ็มอาร์เอ็นเอ (mRNA vaccine)

แนวทางสำคัญในการป้องกันการติดเชื้อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 คือ 2U ได้แก่ Universal Prevention คือ การป้องกันตนเองแบบครอบจักรวาล และ Universal Vaccination คือ การฉีดวัคซีนป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 19 ในทุกกลุ่ม²⁷ โดยเฉพาะ

กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มโรคเรื้อรัง ให้ครบตามเกณฑ์และได้รับเข็มกระตุ้นตามกำหนด เนื่องด้วยวัคซีนจะช่วยลดความรุนแรงและภาวะแทรกซ้อนจากการติดเชื้อให้ลดลงเกิดความคุ้มค่าด้านการสาธารณสุข ในส่วนแนวทางอื่นผู้วิจัยได้ศึกษามาตรการที่น่าสนใจในแต่ละประเทศแล้วนำมาประยุกต์ใช้กับการวิเคราะห์ทางยุทธศาสตร์ด้วยเทคนิค TOWS Matrix โดยเลือกยุทธศาสตร์เชิงรุก (S,O) ใช้แนวทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาแนวทางในการปฏิบัติแบบองค์รวมของกรมแพทยทหารบกต่อการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวทางในการปฏิบัติแบบองค์รวมของกรมแพทยทหารบกโดยแบ่งออก เป็น 2 บทบาทตามหน้าที่ของกรมแพทยทหารบก

บทบาทแรก กรมยุทธบริการที่เป็นหน่วยขึ้นตรงกองทัพบก

ในฐานะของกรมยุทธบริการของกองทัพบก กรมแพทยทหารบกมีหน้าที่สนับสนุนตามนโยบายสายแพทย์ให้แก่กองทัพบก ไม่ว่าจะเป็น กำลังพล สิ่งอุปกรณ์ สถานที่ การบริหารจัดการสนับสนุนการทำงานสายแพทย์แก่กองทัพบก รวมทั้งปฏิบัติตามคำสั่งอย่างรวดเร็ว เพื่อดูกำลังพลกองทัพบก ครอบครัวและประชาชนประกอบด้วยมาตรการเชิงรุก เช่น การให้ความรู้ทางการแพทย์ การบริการฉีดวัคซีน การบริการสุขภาพ และเวชกรรมป้องกัน

บทบาทที่สอง กรมแพทยทหารบก

พันธกิจของกรมแพทยทหารบก คือ การให้บริการทางการแพทย์แก่กำลังพล ครอบครัว และประชาชน ประกอบด้วย การส่งเสริมสุขภาพ และเวชกรรมป้องกัน การบริการแพทย์ในที่ตั้ง และการบริการแพทย์ในสนามและมีเป้าหมายเร่งด่วนในการจัดการกับโรคอุบัติใหม่ และการดำเนินงานในภาวะชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) รวมทั้งสร้างความเชื่อมั่นของกองทัพบกที่มีต่อหน่วยสายแพทย์

จากแนวทางที่ผู้วิจัยศึกษาและนำมาประยุกต์จากแนวทางยุทธศาสตร์เชิงรุกและทบทวนมาตรการรับมือต่อสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อให้กำลังพล ครอบครัวสามารถใช้ชีวิตวิถีใหม่ได้นอกจาก 2U ได้แก่ Universal Prevention คือ การป้องกันตนเองแบบครอบจักรวาล และ Universal Vaccination คือ การฉีดวัคซีนป้องกันเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในทุกกลุ่ม ดังนี้

1. การสร้างวัฒนธรรมสุขภาพ (Culture of Health) ให้เกิดขึ้นในองค์กร²⁸ เช่น การใช้ชีวิตวิถีใหม่ เข้ารับวัคซีนตามวงรอบ ตรวจหาเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สม่่าเสมอเมื่อมีความเสี่ยง รับผิดชอบต่อตนเองและสังคมเมื่อเป็นผู้มีความเสี่ยงสูง ดูแลรักษาสุขภาพตนเองและครอบครัวแบบองค์รวมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์
2. การปรับการทำงานตามวิถีใหม่ให้เหมาะสม เช่นการทำงานนอกสถานที่ ปรับการทำงานเพื่อลดความเสี่ยงต่อโรคโดยเฉพาะบุคคลากรสายแพทย์ เช่น การใช้อุปกรณ์ป้องกันที่เหมาะสม
3. สร้างเสริมความชำนาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเช่น การประชุมเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต การใช้แอปพลิเคชันต่างๆเพื่อตอบสนองการทำงานของบุคคลากรทางการแพทย์และสามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลของผู้ป่วยในการประเมินวางแผนและเป็นมาตรการเชิงรุกรวมทั้งการจัดทำแอปพลิเคชันด้านสุขภาพที่เข้าถึงสะดวกและมีข้อมูลสุขภาพของกำลังพลในระบบเพื่อรวบรวมข้อมูลในการพิจารณาเชิงนโยบายด้านสุขภาพหรือใช้ในด้านเวชกรรมป้องกันในการดูแลสุขภาพในรูปแบบองค์รวม (กาย-จิต-สังคม : Bio - Psycho - Social Assessment)
4. การบูรณาการร่วมกับหน่วยงานด้านโรคระบาดหรือโรคอุบัติใหม่กับกระทรวงและหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ รวมทั้งมีการซักซ้อม ประชุมร่วมกันเป็นระยะ ทั้งด้านการประสานงาน ส่งกำลัง ส่งกลับ บริการทางการแพทย์และเวชกรรมป้องกันอย่างเป็นระบบและเป็นประจำ
5. กรมแพทย์ควรมีหน่วยงานด้านโรคอุบัติใหม่ที่ติดตามสถานการณ์ในประเทศหรือการระบาดนอกประเทศและมีระบบเตือนภัยที่พร้อมเสมอเมื่อเกิดการระบาดหรืออุบัติการณ์
6. สนับสนุนการวิจัย ค้นคว้า ผลิตยาหรือวัคซีน สร้างนวัตกรรมในการตอบสนองต่อสถานการณ์โรคระบาดเพื่อมียา นวัตกรรม วัคซีนไว้ใช้ในประเทศอย่างเพียงพอ และลดการพึ่งพิงจากต่างประเทศและลดรายจ่ายให้กับประเทศ
7. ส่งเสริมงานเวชกรรมป้องกันเนื่องจากมีความคุ้มค่า ลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล

บทที่ 4

บทสรุป

งานวิจัยเรื่องแนวทางพัฒนาการปฏิบัติในรูปแบบองค์รวมที่เหมาะสมต่อการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของกรมแพทยทหารบกเพื่อศึกษาแนวทางการปฏิบัติต่อการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีวัตถุประสงค์คือ 1) ได้รับทราบแนวทางการปฏิบัติต่อการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของกรมแพทยทหารบก รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น 2) ได้รับทราบแนวทางปฏิบัติอื่นที่สอดคล้องหรือแตกต่างกับแนวทางการปฏิบัติต่อการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของกรมแพทยทหารบก 3) พัฒนาการปฏิบัติในรูปแบบองค์รวมที่เหมาะสมต่อการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของกรมแพทยทหารบก จากการศึกษาและทบทวนข้อมูลที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ผ่านมามาตลอด 2 ปี เป็นภัยคุกคามด้านสาธารณสุขแต่ก่อให้เกิดผลกระทบในมิติต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสังคม เศรษฐกิจ การเมืองทั้งในระดับภูมิภาค และระดับโลก กรมแพทยทหารบกในฐานะหน่วยงานด้านสาธารณสุขของกองทัพบก มีเป้าหมายเร่งด่วน ในการดำเนินการกับโรคอุบัติใหม่และการดำเนินงานในภาวะชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) รวมทั้งสร้างความเชื่อมั่นของกองทัพบกที่มีต่อหน่วยสายแพทย์

ผู้วิจัยได้ผลการศึกษาจากการวิเคราะห์ทางยุทธศาสตร์ในการสร้างเสริมความชำนาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นมาตรการเชิงรุกในการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม การสร้างวัฒนธรรมสุขภาพ (Culture of Health) ให้เกิดขึ้นในองค์กรเพื่อสนับสนุนการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมในการป้องกันการเกิดโรค การปรับการทำงานตามวิถีใหม่ให้เหมาะสม การบูรณาการร่วมกับหน่วยงานด้านโรคระบาดหรือโรคอุบัติใหม่กับกระทรวงหรือหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ กรมแพทยทหารบกควรมีหน่วยงานเฉพาะสำหรับโรคอุบัติใหม่ที่ติดตามสถานการณ์โรคระบาดในประเทศหรือนอกประเทศ สนับสนุนการวิจัยนวัตกรรมทางด้านสาธารณสุข รวมทั้งผลิต ยาหรือวัคซีน ตอบสนองต่อสถานการณ์โรคระบาดที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและทันที่ ส่งเสริมงานเวชกรรมป้องกันเนื่องจากมีความคุ้มค่ามากกว่าการจ่ายค่ารักษาในการรักษาโรคหรือภาวะแทรกซ้อน

โรคอุบัติใหม่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง (Climate change) การปรับตัวของเชื้อโรค การรบกวนธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและพฤติกรรมของมนุษย์

รวมทั้งกระแสโลกาภิวัตน์ที่เป็นส่วนให้โรคระบาดเกี่ยวกับทางเดินหายใจแพร่ระบาดไปทั่วโลกได้เร็วขึ้น ที่ผ่านมามีประเทศไทยเคยประสบกับโรคอุบัติใหม่หลายครั้ง ทั้งโรคซาร์ส ไข้หวัดนก ดังนั้นในอนาคตการเตรียมตัวรับมือโรคอุบัติใหม่ที่เกิดจากไวรัสตัวใหม่หรือเกิดจากการกลายพันธุ์ของสายพันธุ์ที่น่ากังวล (Ongoing pandemic through new VOCs)

สิ่งที่สำคัญที่สุดในการเผชิญสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ข้อเสนอแนะ คือ การรับมือ (Cope) การปรับตัว (Adapt) การเปลี่ยนแปลงเพื่อพร้อมเติบโต (Transform) ตามแผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พ.ศ. 2564 – 2565 ความยืดหยุ่น (Resilient) ในมิติต่างๆ บริหารความสมดุลทางสุขภาพ สังคม และเศรษฐกิจของประเทศในการรับมือกับโรคอุบัติใหม่ในอนาคตจึงเป็นกุญแจสำคัญในการรับมือได้อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

สำหรับข้อเสนอแนะในการพัฒนาแนวทางการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในอนาคตนั้น เนื่องจากองค์ความรู้ทางการแพทย์เกี่ยวกับสายพันธุ์ใหม่ๆ ของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 การพัฒนาวัคซีนเพื่อให้ครอบคลุมและลดความรุนแรงของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 การดูแลป้องกันการติดเชื้อมีเพียงพอในระดับที่สามารถควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดได้แต่อย่างไรก็ตามสิ่งที่ต้องติดตามอย่างใกล้ชิดคือการเปลี่ยนแปลงไวรัสตัวใหม่ของสายพันธุ์ที่น่ากังวล (Ongoing pandemic through new VOCs) รวมทั้งขณะนี้ยังคงมีการศึกษาวิจัยว่าภูมิคุ้มกันที่เกิดขึ้นนั้นอยู่ที่ระดับเท่าใด²⁹ และคงอยู่ได้นานเพียงใด นอกจากนี้สิ่งที่ยังต้องศึกษาคือระดับภูมิคุ้มกันและระยะเวลาของภูมิคุ้มกันนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะของของการติดเชื้อหรือไม่ เช่น การติดเชื้อไม่มีอาการ การติดเชื้อที่มีอาการเล็กน้อยหรือการติดเชื้อรุนแรง เป็นต้น สิ่งสำคัญอีกด้านหนึ่งคือ การสร้างภูมิคุ้มกันหมู่ที่เพียงพอในการที่ประชากรที่จะช่วยป้องกันการแพร่ระบาดของโรค รวมทั้งผลแทรกซ้อนหรืออาการหลงเหลือระยะยาวหลังการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Long Covid)

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

สิ่งที่สำคัญที่สุดในการเผชิญสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ข้อเสนอแนะ คือ การรับมือ (Cope) การปรับตัว (Adapt) การเปลี่ยนแปลงเพื่อพร้อมเติบโต (Transform) ตามแผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พ.ศ. 2564 – 2565 ความยืดหยุ่น

(Resilient) ในมิติต่างๆ บริหารความสมดุลทางสุขภาพ สังคม และเศรษฐกิจของประเทศ ในการรับมือกับโรคอุบัติใหม่ในอนาคตจึงเป็นกุญแจสำคัญในการรับมือได้อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

1. Ciotti M,Ciccozzi M,Terrinoni A,Jiang WC, Wang BC,Bernardini S. The COVID-19 pandemic. Critical Reviews in Clinical Laboratory Sciences. volume 57, 2020 หน้า 365-388
2. คณะที่ปรึกษาด้านการข่าวกรอง. การประเมินกำลังอำนาจของชาติและภัยคุกคามรูปแบบใหม่. วารสารมุมมองความมั่นคง [อินเทอร์เน็ต].2564 [เข้าถึงเมื่อ 18 มกราคม 2565];7: [หน้า 8-14]. เข้าถึงได้จาก:<http://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/Journal/article-00701.pdf>
3. สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ.สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580(ฉบับย่อ) [อินเทอร์เน็ต].2561[เข้าถึงเมื่อ 12 ธันวาคม 2564]:[หน้า1-3].เข้าถึงได้จาก:https://drive.google.com/file/d/12scnWUn0XxmgoxpJ_b1CrLILbkMqATaF/view
4. กองทัพบก. แผนปฏิบัติการราชการระยะ 3 ปี(พ.ศ.2563-2565)[อินเทอร์เน็ต].หน้า 33-35. 2563. [เข้าถึงเมื่อ 24 มกราคม 2565]. เข้าถึงได้จาก http://kmlc.crma.ac.th/qaedu_crma/wp-content/uploads/2020/09/แผนปฏิบัติการ-ทบ.-63-65-ระยะ-3-ปี.pdf
5. แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พ.ศ. 2564 – 2565[อินเทอร์เน็ต].2564[เข้าถึงเมื่อ 12 ธันวาคม 256]:[หน้า 13-5].เข้าถึงได้จาก:<http://nscr.nesdc.go.th/cpcovid/>
6. กรมแพทย์ทหารบก[อินเทอร์เน็ต].กรุงเทพมหานคร:กรมแพทย์ทหารบก;[ปรับปรุงเมื่อ -27 พฤษภาคม 2565; เข้าถึงเมื่อ 15 พฤษภาคม 2565] เข้าถึงได้จาก:<https://amed.rta.mi.th/>
7. Covidpolicywatch. [อินเทอร์เน็ต].กรุงเทพมหานคร:สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย;2563[ปรับปรุงเมื่อ 28 พฤษภาคม 2565;เข้าถึงเมื่อ 14 เมษายน 2565]. เข้าถึงได้จาก:<https://www.covidpolicywatch.com/thailand/>
8. ประชาชาติธุรกิจ [อินเทอร์เน็ต].กรุงเทพมหานคร;2565[ปรับปรุงเมื่อ 12 มกราคม 2565;เข้าถึงเมื่อ 14 เมษายน 2565].เข้าถึงได้จาก:<https://www.prachachat.net/general/news-838917>

9. ศูนย์ข้อมูลข่าวสารด้านเวชภัณฑ์ กระทรวงสาธารณสุข [อินเทอร์เน็ต].นนทบุรี:กระทรวงสาธารณสุข;2563[ปรับปรุงเมื่อ 18 มีนาคม 2563;เข้าถึงเมื่อ 14 เมษายน 2565].เข้าถึงได้จาก:<http://dmsic.moph.go.th/index/detail/8064>
10. คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล.Universal Prevention For COVID-19 (การป้องกันการติดเชื้อแบบครอบจักรวาล)[อินเทอร์เน็ต].[เข้าถึงเมื่อ 17เมษายน 2565].เข้าถึงได้จาก:<https://www.rama.mahidol.ac.th/th/COVID-19/regulation/30aug2021-1702>
11. WorkpointTODAY [อินเทอร์เน็ต].กรุงเทพมหานคร;2564 [ปรับปรุงเมื่อ 28 ธันวาคม 2564;เข้าถึงเมื่อ 14 เมษายน 2565].เข้าถึงได้จาก <https://workpointtoday.com/covid-208/>
- 12.ไทยรัฐออนไลน์[อินเทอร์เน็ต].กรุงเทพมหานคร;2564[ปรับปรุงเมื่อ 17 มิถุนายน 2564;เข้าถึงเมื่อ 17เมษายน 2565].เข้าถึงได้จาก: <https://www.thairath.co.th/news/politic/2117471>
- 13.สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ[อินเทอร์เน็ต].กรุงเทพมหานคร;2564[ปรับปรุงเมื่อ 16 มีนาคม 2565;เข้าถึงเมื่อ 13 เมษายน 2565].เข้าถึงได้จาก:<https://www.nhso.go.th/news/3527>
14. คมชัดลึก[อินเทอร์เน็ต].กรุงเทพมหานคร;2564[ปรับปรุงเมื่อ 12 กรกฎาคม 2564;เข้าถึงเมื่อ 27 เมษายน 2565].เข้าถึงได้จาก:<https://www.komchadluek.net/news/474039>
15. ไทยรัฐออนไลน์[อินเทอร์เน็ต].กรุงเทพมหานคร;2564[ปรับปรุงเมื่อ 22 มกราคม 2564;เข้าถึงเมื่อ 17เมษายน 2565].เข้าถึงได้จาก:<https://www.thairath.co.th/news/local/bangkok/2147280>
16. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.ภาวะสังคมไทยไตรมาสที่ 1ปี 2565. [อินเทอร์เน็ต].2565[เข้าถึงเมื่อ 15 เมษายน 2564];20(2):[หน้าที่1-23] เข้าถึงได้จาก: https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=5491
17. ชาคร เลิศนิทัศน์,ดร. สมชัย จิตสุชน.ความเปราะบางของประชาชนกลุ่มเปราะบางภายใต้โควิด-19.ที่ ตีอาร์ไอชวนอ่าน[อินเทอร์เน็ต].2563[เข้าถึงเมื่อ 15 เมษายน 2564]เข้าถึงได้จาก: <https://tdri.or.th/2020/06/impact-of-covid19-on-vulnerable-groups/>
18. สภาดิจิทัลเพื่อสังคมและเศรษฐกิจแห่งประเทศไทย. เมื่อทั่วโลกนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพื่อรับมือ COVID-19 [อินเทอร์เน็ต].2563[เข้าถึงเมื่อ 15 เมษายน 2564]เข้าถึงได้จาก:<https://www.dct.or.th/th/knowledge/detail/18>

19. วรณวิมล เมฆวิมล.ภาวะสุขภาพและพฤติกรรมกรสร้างเสริมสุขภาพของบุคคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา[รายงานการวิจัย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี]. กรุงเทพมหานคร:มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา;2554.
20. ยาวลักษณ์ วงษ์ประภารัตน์.รูปแบบการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน บ้านสันทรายหลวง อําเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่[รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่].เชียงใหม่:มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่;2556.
21. สำนักโรคติดต่ออุบัติใหม่. แผนยุทธศาสตร์เตรียมความพร้อม ป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคติดต่ออุบัติใหม่แห่งชาติ พ.ศ.2560-2564[อินเทอร์เน็ต].2559[เข้าถึงเมื่อ 12 ธันวาคม 2564]:[หน้า 1-8].เข้าถึงได้จาก:https://ddc.moph.go.th/uploads/ckeditor2//eidnationplan60_64_b180460.pdf
22. Covidpolicywatch.[อินเทอร์เน็ต].กรุงเทพมหานคร:สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย;2563[ปรับปรุงเมื่อ 28 พฤษภาคม 2565;เข้าถึงเมื่อ 14 เมษายน 2565].เข้าถึงได้จาก:<https://www.covidpolicywatch.com/southkorea/>
23. Covidpolicywatch.[อินเทอร์เน็ต].กรุงเทพมหานคร:สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย;2563[ปรับปรุงเมื่อ 28 พฤษภาคม 2565;เข้าถึงเมื่อ 14 เมษายน 2565].เข้าถึงได้จาก:<https://www.covidpolicywatch.com/unitedkingdom/>
24. Covidpolicywatch.[อินเทอร์เน็ต].กรุงเทพมหานคร:สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย;2563[ปรับปรุงเมื่อ 28 พฤษภาคม 2565;เข้าถึงเมื่อ 14 เมษายน 2565].เข้าถึงได้จาก:<https://www.covidpolicywatch.com/taiwan/>
25. Covidpolicywatch.[อินเทอร์เน็ต].กรุงเทพมหานคร:สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย;2563[ปรับปรุงเมื่อ 28 พฤษภาคม 2565;เข้าถึงเมื่อ 14 เมษายน 2565].เข้าถึงได้จาก:<https://www.covidpolicywatch.com/sweden/>
26. Covidpolicywatch.[อินเทอร์เน็ต].กรุงเทพมหานคร:สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย;2563[ปรับปรุงเมื่อ 28 พฤษภาคม 2565;เข้าถึงเมื่อ 14 เมษายน 2565].เข้าถึงได้จาก:<https://www.covidpolicywatch.com/china/>
27. รัฐบาลไทย.[อินเทอร์เน็ต].กรุงเทพมหานคร:รัฐบาลไทย;[ปรับปรุงเมื่อ 29 พฤษภาคม 2565;เข้าถึงเมื่อ 18 เมษายน 2565].เข้าถึงได้จาก: <https://www.thaigov.go.th/infographic/contents/details/5193>
28. สถาบันไทยพัฒนา.คู่มือนำทางสร้างองค์กรพร้อมผัน[อินเทอร์เน็ต].2021[เข้าถึงเมื่อ 25 มีนาคม 2565]:[หน้า6-17].เข้าถึงได้จาก<https://www.globalcompact-th.com/news/detail/672>
29. World health organization.Coronavirus disease(COVID-19) Herd immunity,lock down and COVID-1[Internet].2020[cited 2022 Apr 13].Available from:<https://www.who.int/news-room/questions-and-answers/item/herd-immunity-lockdowns-and-covid-19>

